

dr.

dr. Schmidt Mária történész, A titkosszolgálatok kulisszái mögött szerzője

Ritkán olvas az ember olyan művet, amelyről elejétől a végéig az az érzése, sőt, meggyőződése, hogy teljesen tiszta ügy. Nem valamilyen álságos politikai vagy történészi megfontolásból íródott, hanem a szerző meg akart tudni és el akart mondani olyan tényeket, összefüggéseket, amelyről körülöttünk mindenki mélyen hallgatott, vagy éppen bődületeset hazudott. Dr. Schmidt Mária történész könyve, A titkosszolgálatok kulisszái mögött ilyen mű.

Azt várnánk, hogy az ország minden, magára valamit is adó hangadója örül közös történelmünk gondos feltárásának, a történész, a Terror Háza Múzeum főigazgatója, a XX. Század Intézet és a XXI. Század Intézet igazgatója múlt-tisztázó elhivatottságának. Ehhez képest Magyarországon a balliberális oldalról sok fanyalgás és sok támadás éri...

- Mit gondol, miért?

- Nem érzékelttem, hogy most éppen sok támadás érne. Inkább a szokásos fegyvert vetették be: az elhallgatást. Ha valaki olyasmit hoz létre, ami nem esik egybe az ő szándékaikkal, céljaikkal vagy érdekeikkel, úgy tesznek, mintha semmi nem történt volna. Mintha meg sem jelent volna a könyv. Ha vannak támadások, azok személyes jellegűek. Számomra egészen döbbenetes, hogy magukat komoly tekintélynek tartó emberek néhány mondatot kiragadva a műből elsősorban a Vásárhelyi Miklósról szóló részhez kapcsolódnak. Egy szellemi értelemben szabad levegőjű országban még Vásárhelyi Miklós gyermekei sem vindikálhatják maguknak azt a jogot, hogy

meghatározzák, az ő apjukról milyen szövegösszefüggésben szabad írni. Nem hiszem, hogy a világon bárhol egy közszereplő gyerekei megengednék maguknak azt, hogy ilyen cenzori szerepben próbáljanak fellépni, mint ahogy ezt nálunk a Vásárhelyi család teszi. Hogy olvasóimat tájékoztassam: Vásárhelyi Miklós a tárgyalt időszakban, a negyvenes évek végén a pártlap, a Szabad Nép egyik munkatársa volt, személyesen vett részt a Pócspetri-ügy nyomozásában, Mindszenty ellen megengedhetetlen hangú cikkeket írt, ezen kívül Rákosi elvtárssal születésnap interjút készített, és egy ízben Rákosi elvtárs személyes követeként ment ki az ENSZ-be, hogy ott Gromikóval tárgyaljon. Ezzel kapcsolatban kérdéseket tettem fel, ami a családnak nincs ínyére, de nem gondolom, hogy ezzel nekem különösebben foglalkoznom kellene.

- Eörsi István tavaly az Élet és Irodalom című hetilap hasábjain többek között azt írta Önről, hogy „történelem hamisításra specializálódott üzletasszony”. Ő azóta meghalt, de a kérdés kérdés marad: egy ilyen logikusan felépített és dokumentumokkal alátámasztott könyv olvasása után nehéz felfogni, hogyan lesz Önből ilyesféle?

- Eörsi István pont azokban a negyvenes években szocializálódott, amikor a gyűlölet volt az egyetlen elfogadható érzés, ami egy igaz kommunistában ébredhetett az osztályellenséggel vagy az imperializmus „ügynökeivel” szemben. Eörsi bennem ellenséget látott, s ezért személyemben támadott. Nem azzal vitatkozott, hogy mit állítok, hanem minősíthetetlen hangon mocskolt. Ez egyébként a balliberális, posztkommunista tábornak a jellegzetessége. Tessék felütni a különböző gyűlöletorgánumokat, az Élet és Irodalmat, a 168 órát, a Népszavát: mindig személyre támadnak, a legalantasabb, a legaljasabb módon.

- Az indítékokat keresve eljutottam Andressew Iván – világhálón fellelhető – naplójáig. Ebben ezt írja Önnel, illetve a Terror Házával kapcsolatban: „a jobboldali politikusok nyilvánosan ávószolni mertek olyan képviselőkkel összefüggésben, akik nem tehettek arról, miket cselekedtek a szüleik. Mire elegánskodjon Pető Iván, ha ellenfelei vértahók módjára viselkedtek?” Ez érdekes helyzet: ha minden ávóست kirakok a falra, vértahó vagyok. Ha meg nem, éppen az ávósszármazékoknak kedvezek...

- Nem tudok mit kezdeni azzal, hogy ki vértahó, meg ki nem. Mindenki vállalja a saját véleményét. Én úgy gondolom, hogy akik az Államvédelmi Hatóságon belül operatív munkát végeztek – mert csak ők vannak a Terror Házában kirakva a Tettesek falára –, azoknak legalább annyi kijár az utókortól, hogy a szégyenfalra kikerüljenek. Aki ezzel nem ért egyet, indokolja meg. Ne minősítgessen, hanem érveljen! Ami pedig Pető Ivánt illeti: ő mást sem tesz, mint megpróbálja a saját apjának az ávós múltját eljelentékteleníteni, semmibe venni. Úgy vélem, ez nem szép magatartás tőle, egyrészt mert egy demokratikus ország parlamenti képviselője, másrészt maga is történész volt, pontosan tudnia kell tehát, mit csináltak azokban az években ennek a szervezetnek a tagjai. Szerintem Pető Ivánnak sokkal jobban állt volna, ha hallgat a Terror Háza ügyében, és nem vállalja magára azt, hogy pont ő, aki személyesen érintett s ezért elfogult az ügyben, lép fel az intézmény költségvetésének drasztikus megnyirbálásáért. Jellemző a Szabad Demokraták Szövetségére, jellemző a posztkommunista oldalra, hogy ezt az ízléstelenséget Pető Ivánnak nem rótták fel.

- Andressewnél még egy érdekes megállapításra, illetve motívumra bukkantam, ami megmagyarázhatja az Önnel szembeni heves érzéseket. Szerinte Ön „amúgy történészként a zsidópusztítást relativizáló nyilatkozataival már régen komolytalanná tette magát”. Én ismerem az Ön írásait, és nem gondolnám, hogy amikor a

kommunizmus bűneit hangsúlyozza, a zsidóság szenvedéseit szeretné kisebbsíteni...De vajon miért akarják a nyakába varrni Önnek a relativizálás bűnét?

- Nagyon egyszerű a magyarázat! Nekik olyan stigmákat kell rám nyomniuk, amelyekkel azonkívül, hogy itthon ellehetetlenítenek, egyben a külföld felé is egyértelmű eligazítást adnak. És mi az, amivel egyértelműen, magyarázat nélkül el lehet valakit ítéltetni a nyugati közvélemény előtt? Nyilvánvalóan azzal, hogy antiszemita, vagy hogy holokausztagadó. Mert azt mondani a külföldnek, hogy az a baj vele, hogy itt a Terror Háza Múzeumban kirakta az ávósok képeit, meg hogy a kommunizmus bűneit dolgozza fel, ez azért a kintiek számára nem vétség. Amerika, Németország vagy Franciaország szemében, akik elítélik a kommunizmus bűneit, ilyesmivel ma már senkit nem lehet lejáratni, ezért kellett kitalálniuk rám ezt a jól hangzó hazugságot. Tehát, akit meg akarnak bélyegezni, azt muszáj berakniuk ebbe az egyetlen toposzba, amelyet mindenhol értenek, s amelyre közmegegyezés van, hogy a főbenjáró bűn. És ezért próbálnak meg engem is beszuszakolni ide. Nem nagyon sikerül, de próbálkoznak. Mert osztályharcot vívnak továbbra is. Mert az a monopólium, ami az övék volt a múlt értelmezésével kapcsolatban, nincs már meg. És bizony nagyon fontos, hogy ki hogyan értelmezi a múltat! Mert abból van a legitimitás és az identitás! Nem véletlen tehát, hogy ők bennem nagyon veszélyes – nem is ellenfelet, hanem – ellenséget látnak. Azt már megtapasztalhatták, hogy engem semmiféle eszközzel nem tudnak szellemileg terrorizálni, ezért hát megpróbálnak rólam olyan képet kiállítani, másokba belesulykolni, hogy komolytalan vagyok, szavahihetetlen, nem is igazi történész stb., viszont antiszemita, és így tovább. Felemás érzés számomra, hogy külföldön elismerik a munkáimat, hivatkoznak kutatási eredményeimre, idehaza pedig szélmalomharcba kényszerítenek rossz intellektusok. Hadd jegyezzem meg, igenis fontosnak tartom azokat az írásaimat, amelyeket a magyar zsidók történetével kapcsolatban írtam, többek között a zsidó tanácsokról, vagy azt a holokauszt-kiállítást, amit munkatársaimmal legjobb tudásom szerint létrehoztam, s amelyet tízezrek kerestek föl. És arra is büszke vagyok, hogy én és munkatársaim készítettük el az első vidéki állandó holokauszt múzeumot Hódmezővásárhelyen. Ma már rezignáltan veszem tudomásul, hogy idehaza egyeseknek – köztük olyanoknak, akiknek egyetlen komoly publikációja sem jelent meg külföldön – még csak nem is vagyok igazi történész.

- Ön beperelte Eörsi Istvánt, s a bíróság Önnek adott igazat. Eörsi úgy vélte, hogy ezzel a sajtószabadság sérül, s igyekezett s sajtóban minél több érvet felsorakoztatni a maga igaza mellett. De csak egyetlen egy olyan konkrétumot találtam, amellyel az Önnel szembeni vádját, a történelemhamisítást vélte megalapozni. Idézem: „Ezen a ponton kikívánczik belőlem egy személyes vallomás. Amikor a Terror Házában azt olvastam, hogy »Arról a terrorkorszakról akarunk beszélni, ami 1944. október 15-én kezdődött» - kétségbeesett tanácsstalanság fogott el. Ilyen terrorkorszak nincs. Ha október 15-én kezdődött volna a terrorkorszak, akkor hogyan számolhatnék el szombathelyi nagyanyámmal és apám testvéreivel, összes rokonával? Nem deportálták őket, hanem csak úgy deportálódtak? Elgázosultak? Ötszázezer zsidó származású magyar állampolgár nem egy terrorkorszak áldozata lett, hanem elgázosult még október 15-e előtt. Ezt mondja dr. Schmidt...” Mit felel Ön erre?

- Nem is értem az érvelést. Ha valaki az Andrássy út 60. történetét a fókuszba állítva próbálja bemutatni a két egymást követő terrorkorszakot, nyilvánvaló, hogy valahol elkezd, és valahol befejezi ennek a történetnek a mesélését. Mivel az Orbán-kormány

egykor úgy döntött, hogy a Terror Háza Múzeum mellett létrehoz egy holokauszt múzeumot is, s annak lesz feladata a zsidók elleni adminisztratív intézkedéseknek s a zsidóüldözéseknek a bemutatása, ugyanezt nem lehet a mi feladatunkként is megszabni. Csak felvetem, hogy azok, akik nem mulasztották el, hogy ezt rajtunk számon kérjék, miért nem kérték és miért nem kérik számon, hogy miért nem készült el a Holokauszt Múzeum állandó kiállítása. Mikor már 2006 februárját írjuk? Hogy-hogy ez nekik nem fáj? Hogy-hogy ez nekik nem téma? Hogy-hogy nekik nem probléma, hogy az épület már két éve kész és teljesen üres? Tehát ebből is látszik, hogy a történet valójában nem arról szól, hogy mi volt az ő nagymamájának és másoknak a sorsa, akiknek a kálváriája egyébként meg lett említve, mind az első teremben a szövegekben, mind pedig a bemutatott filmekben. Eörsi István egyébként úgy kritizálta ezt a múzeumot számtalan írásában, hogy saját bevallása szerint el sem jött megnézni. Ezt azért szögezzük le! És ez is jellemző a posztkommunista, liberális értelmiségre, de csak Magyarországon. Mert külföldön ezt azért már nem engedik meg maguknak, hogy úgy írjanak valamiről, úgy állítsanak róla bármit is, hogy nem olvassák, nem nézik meg; mert hogy erre nekik nincs is szükségük, hiszen e nélkül is tudják a tutit.

Annyit még elmondanék, hogy az azért nagyon hatásos, amit mi a Terror Háza Múzeumban bemutatunk. Azért is küzdenek ilyen erőbedobással ellene, mert ez a kiállítás megragadta az emberek szívét, ide már több mint másfél millióan eljöttek, és a világ is tudomást vesz róla. Az amerikai sajtókörökben mindenki tud róla, Németországban, Franciaországban szintén. Az a tapasztalatom, hogy a fogadtatás tükrében Kertész Imre Nobel-díján túl a közelmúlt legnagyobb kulturális sikere a Terror Háza Múzeum.

- A napokban dicsérték meg az egyik amerikai lapban.
- A Wall Street Journal-ben hatalmas cikkben dicsérték meg, de Tony Judt új könyvében – A háború után – is van egy fejezet, amelyikben szintén foglalkozik a Terror Háza Múzeummal.. A könyvről a Nation-ben megjelent kritika is említi a Terror Háza Múzeumot. Ez a múzeum tehát benne van a köztudatban, s határainkon túl is fogalom, Nyugaton és Amerikán kívül Indiában is, Brazíliában is, a volt szocialista országokban is... A fanyalgóknak tehát azt tudom mondani: terméketlen fanyalgás helyett, tessék egy jobbat csinálni!
- Az Ön könyve, ha más formában is, végeredményben ugyanazt a tisztázást végzi, mint ez a múzeum...
- Nagyon jó lenne, ha a könyvem is ilyen hatásos lenne!
- ... vagy a szintén az Ön irányítása alatt álló tudományos műhelyek, a XX. Század Intézet és a XXI. Század Intézet. Márpedig erre a tisztázásra a jelek szerint nagy szükség van. Elég különös ugyanis, hogy amikor kiderül az Oscar-díjas filmrendezőnkéről, hogy ügynök volt, a magyar értelmiség önjelölt krémje rögtön szükségét látja mellé állni.
- Tisztázzunk valamit! Szabó István nem ügynök volt, hanem besúgó. Ügynök az, akinek ez a hivatása, munkája. Aki például hírszerző vagy elhárító, és ezért kap fizetést. Aki pedig besúgó, az a hozzá közel állókról jelent. Tegyük már különbséget, mondjuk, Bácskai Tamás között, aki a saját szüleiéről, a rokonairól, a barátairól és a munkatársairól jelentett, és egy olyan ügynök között, aki külszolgálatban volt, és részben ez volt a feladata. Mint ahogy a világ minden országában, minden rendszerben részben mindig ez a feladatuk.
- Tehát pontosítva a kérdést: amikor kiderült, hogy Szabó István besúgó volt, a magyar

szellemi élet önjelölt krémje azonnal kiállt mellette...

- Ezt se mondanám. Én nem láttam ott a magyar szellemi élet krémjéből senkit. Voltak, akik aláírtak, de közülük csak keveset neveznék a magyar szellemi élet elitjéhez tartozónak. Ők szeretnék, ha mi róluk így gondolkodnánk, de mi nem így gondolkodunk róluk.

- Éppen ezért fogalmaztam úgy, hogy önjelöltek. Akik alighanem a múltat is védik, amikor Szabó Istvánt védik.

- De miért kell egyáltalán megvédeni Szabó Istvánt? Ki bántotta őt? Nem bántotta senki! Szerintem Szabó István most kapott egy lehetőséget arra, hogy múltjának ezt a nagyon súlyos részét, amely nyilván nagyon nyomta a szívét, megvallja. Hogy ezzel segítsen magának is, és nekünk is. Hogy épp az ő példáján keresztül érthessük meg, milyen szörnyű korszak volt az, amely az embereket besúgásra kényszerítette. Mert félniük kellett, mert veszélyben voltak. Mert ha nem vállalják a besúgást, esetleg internáló táborba kerülnek, vagy leültetik őket, vagy kirakják őket az egyetemről, nem tudnak megélni... Tehát szörnyű korszakról beszélünk, az egyik legsúlyosabbról a magyar történelemben. És itt lett volna az alkalom, hogy ezt a szörnyű korszakot a fiatalok Szabó István személyes példáján keresztül érthessék meg. A múltat muszáj megérteni és tisztázni, hogy túlléphessünk rajta. S én biztos vagyok benne, hogy Szabó István ezt a tisztázást meg is fogja tenni. Erre kötelezi őt a tehetsége és az érzékenysége is.

- Egyelőre azonban ez a kétes szellemi csapat maszatolásra biztatja.

- Nem kellene maszatolnia, mert ez ő rajta nemhogy nem segít, hanem őt is gátolja abban, hogy ezen túllépjen. Addig nem tud túllépni, amíg különböző fedőtörténeteket talál ki, s ez ráadásul nagyon méltatlan is hozzá. Azt várom tőle, hogy azt mondja, sajnálom, borzalmas volt, azóta sem tudok tőle szabadulni, minden második éjjel erről álmodom. Mert biztos vagyok benne, hogy ez őt nagyon-nagyon mélyen nyomasztja. S mivel ő egy jelképes figurája a magyar kultúrának, próbáljuk meg az ő és a besúgottjainak, sőt, valamennyiünknek ezt a közös tragédiáját a saját okulásunkra, épülésünkre felhasználni.

- Kanyarodjunk vissza a könyvhöz, bár voltaképp eddig is róla beszéltünk. Adva volt két jó családból származó, „haladó” amerikai... akiket a vészterhes 1949-es esztendőben egyszerre csak kémkedéssel vádoltak meg. Noel Fieldet Budapesten azzal, hogy amerikai kém, Alger Hiss Washingtonban azzal, hogy szovjet kém. Fieldről kiderült, hogy szovjet kém volt, Hiss azonban élete alkonyáig sikeresen védekezett a vád ellen. Aztán jött Ön, s bebizonyította a kettejük között fennálló kapcsolatot. Mi a messze mutató jelentősége ennek?

- Közvetlenül a második világháború utántól egészen a kilencvenes évekig egyik meghatározó témája volt az amerikai közbeszédnek, hogy Alger Hiss bűnös volt vagy ártatlan. A Hiss-ügy kettészakította az amerikai társadalmat. Sokáig nem tudta felfogni a széles közvélemény, hogy született amerikaiak, fehér protestáns ifjak, a harmincas években a legmagasabb kormánykörökbe és kormányhivatalokba beépülve kémkedtek a Szovjetunió javára. Jó családból származó értelmiségiekről van szó, akik neves egyetemeken végeztek, a Harvardon, a Johns Hopkinson, de hollywoodi forgatókönyvírók és hírességek is voltak közöttük. Általában nem vállalták, hogy kommunisták, még akkor sem, ha beléptek a kommunista pártba. Ők csupán rokonszenveznek a baloldallal, ők csak a „haladás” oldalára álltak, hiszen egy régi álmot láttak megvalósulni a Szovjetunióban: a tökéletes társadalmat. Ezért az illúzióért

nemcsak kémkedtek és dokumentumokat szállítottak Amerikából, de döntő fontosságú külpolitikai kérdésekben jókora befolyásukat is latba vetették. Az például, hogy Kínában Mao Ce-tung, s vele a kommunizmus jutott hatalomra Csang Kaj-sek ellenében, részben köszönhető e titkos hálózat tevékenységének. Alger Hiss és Noel Field egy időben a külügyminisztériumban dolgoztak. Az előbbi Whitaker Chambers 1948 nyarán az Amerika-ellenes Tevékenységet Vizsgáló Kongresszusi Bizottság előtt azzal vádolta meg, hogy hivatali ideje alatt tagja volt az USA-ban működő földalatti kommunista szervezetnek; miután pedig ő ezt tagadta, azzal is megvádolta, hogy hírszerző tevékenységet fejtett ki a Szovjetunió javára. Noel Field, aki akkor már évek óta Európában dolgozott, a bizottság elé való idézéstől tartva úgy döntött, nem tér vissza az Államokba, hanem Kelet-Európába megy, hogy ott telepedjen le. Itt kötődik össze a két szál a Rajk-peren keresztül.

- Merthogy Noel Fieldet egykor koronatanúnak szánták a Rajk-perben – abban a perben, amelyet az Alger Hiss ellen indított per „kioltására” rendeztek – , és a vizsgálati anyagában Ön utóbb talált egy Hissre vonatkozó, kompromittáló vallomást.

- Sokáig nem is értettem, miért csak olyan sokára és csak Szabad György közbenjárására kaptam kutatási engedélyt a belügy irattárába. Aztán az anyagból kiderült, hogy Field a kihallgatótisztjének arról beszélt, hogy Alger Hiss be akarta szervezni, de azt válaszolta, hogy ő már régóta a szovjeteknek dolgozik. Amikor ezt megírtam egy tanulmányban, a tekintélyes The New Republic című folyóirat közölte az írásomat, de nagy terjedelemben foglalkozott vele a New York Times és a Washington Post is. Amikor Hissről és Fieldről előadást tartottam a New York-i egyetemen, még a csilláron is lógtak.

- Az amerikaiak hálások lehettek önnek, legalábbis azok, akik meg voltak győződve Alger Hiss bűnösségéről, csak épp a bizonyíték hiányzott a kezükből. Legalábbis egy olyan bizonyíték, amellyel a közvéleményt is meg lehetett győzni.

- Richárd Nixon mint fiatal politikus a Hiss-ügy révén vált ismerté. Amikor az Amerika-ellenes tevékenységet vizsgáló bizottság tagjaként az üggyel foglalkozott, kaphatott olyan információkat a CIA-tól és az FBI-tól, amelyek Hiss bűnösségét bizonyították. Ezek azonban titkos adatok voltak, ezért egész életében kénytelen volt elviselni, hogy az amerikai közvélemény számottevő része úgy tekintette őt, mint egy olyan derék, haladó, humanista ember üldözőjét, amilyen Alger Hiss. Nixon meg volt győződve arról, hogy a Watergate-ügyet is ennek „köszönhette”, hisz’ lássuk be, efféle lehallgatások, mint ami elnökként a bukásához vezetett, azelőtt is, azután is elő-előfordulhattak. Hogy végül is milyen sokat jelenthetett neki a felfedezésem, Nixon életrajzírójának soraiból derül ki: „Mielőtt Nixon meghalt, mégiscsak bebizonyosodott, hogy igaza volt. Hiss még fürdött a dicsőségben, amit az »ártatlan« újságcímek felett érzett, amikor a magyar titkosszolgálatok irattárából megsemmisítő információk kerültek napvilágra. Ezek a dokumentumok Noel Field kihallgatási jegyzőkönyveiből származnak.” És így tovább.

- Könyve pozitív „főhőse” Whittaker Chambers: azon kevesek egyike, aki a szovjetek által beépített emberek közül a kiugrást választotta, vagyis a párt helyett saját országát, saját nemzetét. „Nagy árat fizetett bátorságáért: haláláig gúnyolták, gyanúsították, leszólták, mindennel megvádolták. Kiközösítették.” – írja Ön a könyvében. Nos Chambers megállapítása szerint „...ez a valóságos kis értelmiségi hadsereg úgy csatlakozott a kommunista párthoz, hogy a párt semmi különösebb erőfeszítést nem tett

a beszerzésükre.” Mitől nevezhető ez a – szolgalelkű, rövidlátó - értelmiség értelmesnek? S mitől nevezhető ennek a miénk?

- Ne legyünk igazságtalanok! A húszas években még lehetett hinni abban, hogy a kommunizmus egy jobb jövőt ígér. Azt se felejtjük el, hogy a harmincas évek elején az USA-ban a nagy gazdasági világválság alatt milliók váltak munkanélkülivé, kerültek utcára. Ezek az emberek elhittek, hogy a Szovjetunióban, szemben az USA-val a tervgazdaság megoldást jelent. Nem voltak még azoknak az információknak a birtokában, mint mondjuk később a negyvenes, ötvenes években.

- De amikor már köztudottá váltak a sztálini rémtettek, amikor folytak az újabb és újabb pártbeli leszámolások, amikor világossá vált a koncepciós perek kiagyalt mechanizmusa, dramaturgiája, onnantól kezdve értelmes, gondolkodó embernek aligha nevezhető az, aki váltig kitarzott a Szovjetunió mellett, a kommunizmus ideológiája mellett, s továbbra is a saját országa ellen ügynökösködött.

- A történelem a maga bonyolultságában sosem mutatkozik meg azoknak, akik nem beleérzéssel közelednek rejtélyes törekvéseihez. Gondoljon arra: egy idő múltán már nagyon nehéz szembe nézni azzal, hogy rossz lapra, rossz ideológiára tettem fel az egész életemet. Hogy egy hamis eszméért elárultam a hazámat, a barátaimat, hogy kockára tettem a magam és mások életét. Aki ezzel nem tud szembenézni, annak marad a vak hit, a szent meggyőződés, hogy bár vannak hibák, vannak szörnyű áldozatok és óriási veszteségek, de ezek mind elkerülhetetlenek és mind elenyészők ahhoz képest, mennyivel szebb jövő vár ránk, ha a világban győz a kommunizmus. Jó példa erre a vakhitre Noel Fieldé. A szovjetek Prágába csalták és letartóztatták, majd később a feleségét is, a kutatására indult testvérét is, és végül a fogadott lányát is. Field eljátszotta a Rajk-féle koncepciós perben rábízott szerepet, leülte szépen a büntetését a kommunisták börtönében, majd szabadulásakor politikai menedékjogot kért Magyarországon. Ugyanazoktól, akik leültették. Cserébe kapott egy berendezett villát, ahol egy darabig gondosan őrizték, magas fizetést, amelyet sokallt s ezért egy részéről önként lemondott, végül pedig állást a Corvina Kiadóban. Első dolga volt feljelenteni Gimes Miklóst, mint nem jó elvtársat, akit aztán 56 után, a Nagy Imre perben, fel is akasztottak; s ugyancsak Field volt az, aki a forradalom után először adott ki angol nyelven egy kommunikét, amelyben fasiszta csöcselékről és ellenforradalomról írt. Magyarán: haláláig bigott hívő maradt, nem lehetett megrendíteni.

- „Ha nem hazudtál és csaltál a Szovjetunióért, soha nem voltál igazi kommunista” – idéz Ön valakit a könyvében. Biztos, hogy vége ennek a világnak? Ma a média és az értelmiség nagy része nem köti oda magát valamelyik párthoz, valamelyik törzshöz? Az igazságait innentől fogva ehhez igazítja...

- Nem szabad türelmetlennnek lenni! Évtizedeken keresztül egyetlen párt volt Magyarországon, nem lehetett szabadon pártot választani. Csak alig több mint másfél évtized telt el a rendszerváltás óta, ez történelmi léptékkal mérve nagyon-nagyon kevés idő. A posztkommunista országok értelmiségijeit lubickolnak abban, hogy szabadon politizálhatnak, politikai szerepet vállalhatnak. Jó, hogy most már több párt van, hogy szabadon megválaszthatjuk, melyikük mellett tesszük le a voksunkat, s hogy ezek a pártok szabadon és valóságosan versengenek a választók, az állampolgárok és köztük az értelmiségiek kegyeiért.

- Ám miután az értelmiség két táborra, két törzsre szakadt, s mindkettő a maga pártját

szolgálja, a két törzs értelmes gondolatai továbbra sem megtermékenyíteni fogják egymást, hanem kioltani. Mert senki nem a gondolatra figyel, hanem arra, hogy ki mondta, hol mondta, s pusztán ez eldönti a róla alkotott ítéletét.

- A pártharcoknak nem kell szükségképpen törzsi háborúknak lenniük. Megint azt mondom, nem szabad türelmetlennnek lenni! El kell telnie még egy kis időnek, hogy az értelmiség észrevegye, más az ő feladata, és más a pártoké. Markánsan más. Egyelőre még új nekünk ez a demokrácia nevű játék, mindenki keresi a maga helyét, próbálgatja a maga szerepét. De biztos vagyok benne, hogy jó úton járunk.

Varga Domokos György